

Telttoja ja toimistotarvikkeita

Vastuullisuus kehitys-, ay- ja ympäristöjärjestöjen hankinnoissa

SISÄLLYS

Sisälllys	2
Esipuhe.....	3
1. Johdanto	5
2. Järjestöt hankkijoina	7
3. Hankintojen eettisyys.....	11
4. Yhteenveto.....	16
5. Suositukset	17
Liite 1: Kysymykset.....	18
Liite 2: Tietoja tutkituista järjestöistä	18
Lähteet	23

Finnwatch tarkkailee suomalaisten ja Suomeen vahvasti sidoksissa olevien yritysten toiminnan vaikutuksia kehitysmaissa. Järjestön taustalla on joukko suomalaisia kehitys-, ay- ja ympäristöjärjestöjä.

Yhteystiedot:
Kotkankatu 9, 3. kerros
00510 Helsinki
puh. 044 568 7465
info@finnwatch.org
www.finnwatch.org

© Finnwatch

Aineistoa käytettäessä lähde on mainittava.

Julkaistu joulukuussa 2011

Kirjoittaja: Päivi Pöyhönen

Taitto: Petri Clusius

Selvitys on saanut tukea ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyövaroista.

Esipuhe

Finnwatch on selvittänyt julkisten hankintojen eettisyyttä useassa tutkimuksessa. *Ostoksilla verovaroin – Julkiset hankinnat kehityksistä ja niiden eettisyys* (2006) loi aiheeseen yleiskatsauksen, jonka jälkeen aihetta on sivuttu toimialakohtaisissa selvityksissä (katukivet 2007¹ ja 2011², valurautaiset katukansistot 2009³ ja 2011⁴ sekä työvaatteet 2011⁵).

Finnwatchin aloittaessa julkisiin hankintoihin liittyvän selvitystyön vuonna 2006 hankintojen eettisyyteen ei kiinnitetty Suomessa juuri lainkaan huomiota. Sosiaalisesti vastuullinen hankinta koettiin hankalana ja vaikeana, ja ympäristöasioidenkin huomioon ottamisessa oltiin vasta pääsemässä alkuun. Vaikka suurin osa eettiseen hankintaan liittyvistä haasteista on yhä olemassa, on mukavaa huomata, että edistystä on tapahtunut. Finnwatchin selvityksessä keväällä 2011 jo kolmasosa työvaateostojen tekemistä julkisista hankinnoista ilmoitti asettavansa toimittajilleen ainakin jonkinlaisia eettisiä kriteereitä. Osa hankinnoista myös ilmoitti ainakin harkitsevansa eettisten kriteerien asettamista tulevaisuudessa. Myönteiselle kehitykselle on siis lupa odottaa jatkoa.

Julkisten hankintojen eettisyyteen on alettu kiinnittää huomiota myös lainsäädännössä ja poliittisessa päätöksenteossa. Vuonna 2007 uudistettu laki julkisista hankinnoista⁶ selkiytti ja helpotti eettisten kriteerien asettamista. Vuonna 2009 hallitus teki periaatepäätöksen⁷ ympäristöasioiden huomioimisesta

julkisissa hankinnoissa, ja vuonna 2011 se päätti edistää myös sosiaalisten näkökohtien mukaan ottamista⁸. Myös EU-komissio on julkistanut päivitetyn oppaan⁹ sosiaalisten näkökohtien huomioimisesta julkisissa hankinnoissa.

Järjestöillä on ollut merkittävä unilukkarin rooli julkisten hankintojen eettisyyden edistämässä. Reilun kaupan merkki- ja kampanjajärjestöt julkistivat vuonna 2008 oppaan *Reiluja hankintoja – Opas eettisiin julkisiin hankintoihin*, jota on sittemmin päivitetty vuoden 2011 keväällä. Eettisesti epäkunnossa -kampanjajärjestöt levittivät vuonna 2010 opasta *Hanki IT reilusti – Suuntaviivoja kestäviin tietokonehankintoihin* kuntien ja valtion IT-hankkijoille Suomen Ammatillisten Solidaarisuuskeskuksen SASK:in tuella. Vuoden 2011 eduskuntavaalien alla Reilun kaupan edistämisyhdistyksen, Eettisen kaupan puolesta ry:n ja Kehitysyhteistyön palvelukeskus Kepan koordinoiman globbariverkoston yhteinen Reilu ehdokas -kampanja muistutti ehdokkaita eettisistä julkisista hankinnoista. Eniten eettisiä hankintakriteereitä on asetettu juuri niillä toimialoilla, joiden eettisyyteen ja hankintoihin järjestöt ovat kiinnittäneet huomiota.

Järjestöjen omista hankinnoista ei ole tähän mennessä julkaistu erillisiä tutkimuksia. Moni järjestö saa erilaisia valtionavustuksia, joten ne käyttävät usein julkisten hankkijoiden tavoin verovaroja ostoissaan. Tästä

1 Finnwatch (2/2007): Pölyä ja pakerrusta – Työolot Kiinasta Suomeen kiveä toimittavissa yrityksissä.

2 Finnwatch (2/2011): Eettistä kiveä, vastuullista valurautaa? Kuntien katukivi- ja valurautahankintojen ja -valmistuksen eettisyys

3 Finnwatch (3/2009): Kaukomailla kotikatuun – valurautaisten kansistojen valmistus, ostot ja eettisyys

4 Finnwatch (2/2011): Eettistä kiveä, vastuullista valurautaa? Kuntien katukivi- ja valurautahankintojen ja -valmistuksen eettisyys

5 Finnwatch (1/2011): Halvimmat markkina – Julkisten työvaatehankintojen ja -valmistuksen eettisyys

6 Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070348>

7 Periaatepäätös kestävien valintojen edistämisestä julkisissa hankinnoissa 8.4.2009: <http://www.valtioneuvosto.fi/tiedostot/julkinen/periaatepaatokset/2009/kestavien-valintojen-edistaminen/fi.pdf>

8 Periaatepäätös yhteiskunta- ja yritysvastuusta 14.4.2011: <http://www.valtioneuvosto.fi/tiedostot/julkinen/periaatepaatokset/2011/yhteiskunta/fi.pdf>

9 Sosiaalinen ostaminen: Opas sosiaalisten näkökohtien huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa: ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=6457&langId=fi

huolimatta järjestöjen hankintojen eettisyyttä koskevia virallisia linjauksia on vain vähän. Volyymien, systemaattisuuden ja sopimuskausien osalta monien järjestöjen hankinnat poikkeavat merkittävästi kuntien tai valtion tekemistä hankinnoista. Osa järjestöistä on kuitenkin suuria, ja erilaisten materiaalihankintojen tekeminen on monen järjestön perustehtävän ytimessä. Hankintoja saatetaan tehdä monesta maasta, ja niihin käytettävät varat voivat viedä merkittävän osan järjestön budjetista. Tällöin ainakin osittainen vertailu julkisiin hankintoihin lienee perusteltua.

Järjestöt ovat omalla työllään edistäneet julkisten hankintojen eettisyyttä. On siis paikallaan luoda katsaus siihen, miten järjestöt itse ovat huomioineet eettisyyden omissa hankinnoissaan. Tämä selvitys toimii myös pohjana myöhemmin toteutettavalle järjestöille suunnatulle eettisten hankintojen oppaalle.

Sonja Vartiala

Finnwatchin toiminnanjohtaja

1. Johdanto

Aloite tämän selvityksen tekemiselle tuli Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskukselta SASKilta, joka on yksi Finnwatchin perustajajärjestöistä. SASK käyttää selvityksessä kerättyä tietoa myöhemmin tuotettavaan, järjestöille räätälöityyn eettisen hankinnan oppaaseen. SASKin mukaan järjestöjen hankintojen avulla olisi mahdollista luoda lisää painetta yritystoiminnan eettisyyden lisäämiseen.

Tässä selvityksessä Finnwatchin tavoitteena oli selvittää, minkälaisia eettisiä hankintakriteerejä suomalaiset kehitys-, ay- ja ympäristöjärjestöt asettavat materiaalihankinnoille sekä mitä, keneltä ja mistä maista ne ostivat vuonna 2010. Eettisellä hankinnalla tarkoitetaan tässä työelämän normien noudattamisen sekä ihmisoikeuksien toteutumisen varmistamista asettamalla hankinnoille sosiaalisia kriteerejä. Selvityksessä sivutaan osittain myös hankintoihin liittyviä ympäristönäkökohtia.

Selvityksessä tarkastellaan 21 suomalaisen, ay- ja ympäristöjärjestön hankintoja. Mukaan valituille järjestöille lähetettiin liitteessä 1 olevat kysymykset sähköpostitse kesäkuussa 2011. Järjestöistä Finnwatchin kyselyyn vastasi 18 (Fida International, Frikyrklig Samverkan ja Väestöliitto eivät vastanneet). Opetusalan Ammattijärjestö OAJ vastasi lyhyesti. Vastausten perusteella esitettiin lisäkysymyksiä sekä puhelimitse että sähköpostitse. Kysymyksiä lähetettiin myös viidelle tavarantoimittajayritykselle, joista neljä vastasi Finnwatchille. Tutkituilla järjestöillä ja yrityksillä on ollut mahdollisuus tutustua ja kommentoida itseään koskevia osuuksia etukäteen, ja niiden esittämät kommentit ja korjaukset on huomioitu lopullisessa tekstissä.

Tähän selvitykseen on valittu ulkoministeriön 11 kumppanuusjärjestöä, jotka ovat aktiivisia kehitys- ja globaalikysymyksissä. Niiden toiminta on ammattimaista ja osin verovaroin tuettua. Selvityksen toimeksiantaja SASK on yksi niistä. Ulkoministeriön kumppanuusjärjestöjen ohjelmatuki oli vuonna 2010 yhteensä 49 miljoonaa euroa ja pienten

ja keskisuurten järjestöjen hanketuki vastavasti 23,5 miljoonaa euroa¹⁰. Kumppanuusjärjestöjen lisäksi tarkastellaan viiden muun kehitys- ja ympäristöjärjestön sekä viiden ammattiliiton hankintoja. Mukaan valittujen järjestöjen voidaan niiden toimialan perusteella olettaa olevan kiinnostuneita materiaalihankintojensa tuotanto-oloista sekä niiden vaikutuksista ihmisten ja ympäristön hyvinvointiin kehittyvissä maissa.

Selvitystä ei voi pitää yleiskuvauksena suomalaisen kansalaisyhteiskunnan hankintojen eettisyydestä. On selvää, että tulos olisi erilainen, jos mukaan otetut järjestöt olisivat olleet satunnaisotos mistä tahansa suomalaisjärjestöistä tai vaikkapa vain urheilujärjestöjä. Kyseessä on pikemminkin ”kotipesän” puhtauden selvittämisestä järjestöissä, jotka ovat aktiivisia julkisten hankintojen eettisyyden edistämisessä, kehitys- ja globaalikysymyksissä, ympäristöasioissa tai ihmis- ja työelämän oikeuksissa. Tutkittujen järjestöjen koko ja toimintaperiaatteet ovat hyvin erilaisia, kuten seuraavasta taulukosta selviää.

Selvitys toimii myös sellaisenaan referenssinä järjestöille, jotka haluavat kiinnittää huomiota omien hankintojensa eettisyyteen. Selvityksessä on mukana erikokoisia ja eri tavalla toimivia järjestöjä, joten niiden tarjoamat esimerkit sopinevat useimmille yhdistyksille. Valmista toimintamallia selvitys ei kuitenkaan tarjoa.

Varsinkin pienten järjestöjen on vaikea huomioida ostojensa eettisyyttä, jos yritykset eivät tarjoa niille eettisiä vaihtoehtoja ja riittävää tietoa ostospäätösten tueksi. Yksi selvityksen tavoitteista on kannustaa myös yrityksiä tarjoamaan eettisempiä tuotteita ja lisää tietoa, jotta valintojen tekeminen olisi mahdollisimman helppoa. Selvityksessä esille nousseiden tavarantoimittajayritysten hankintaketjujen eettisyyttä tarkastellaan muutamien esimerkkitaipauksen kautta.

¹⁰ Kansalaisjärjestöhankkeet 2010, Ulkoasiainministeriö, s. 1

Taulukko 1: Selvityksessä mukana olevat järjestöt ja niiden taloustiedot

Nimi	Kuvaus	Budjetti 2010 (€) (valtionapu-%)	Materiaali-hankinnat 2010 (€)
Ulkoministeriön kumppanuusjärjestöt			
Fida International	Suomen helluntaiseurakuntien lähetys- ja kehitysyhteistyöjärjestö	19,4 milj. (41 %)	ei vastannut
Vammaisjärjestöjen kehitysyhteistyö-yhdistys FIDIDA	Kuuden suomalaisen vammaisjärjestön yhteinen kehitysyhteistyöjärjestö	0,28 milj. (96 %)	muutama tuhat euroa
Frikyrklig Samverkan	Suomenruotsalaisten vapaakirkkojen kattojärjestö ja kehitysyhteistyöhankkeiden koordinoija	2,03 milj. (81 %)	ei vastannut
Kirkon Ulkomaanapu	Suomen suurin kehitysyhteistyöjärjestö ja toiseksi suurin katastrofiavun antaja	26,4 milj. (38 %)	1,285 milj.
Pelastakaa Lapset	Kansalaisjärjestö, joka tukee vaikeissa oloissa eläviä lapsia kotimaassa ja maailmalla	19,0 milj. (? %)	0,5 milj.
Plan Suomi Säätiö	Kehitysyhteistyöjärjestö, jonka tavoitteena on parantaa kehitysmaiden lasten elämänlaatua	15,0 milj. (41 %)	0,078 milj. (ei sis. hankintoja kehitysmaissa)
Solidaarisuus	Suomalainen kehitysyhteistyöjärjestö, joka tekee kehitysyhteistyötä kolmessa maassa	2,58 milj. (80 %)	ei osannut sanoa
Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus	Suomalaisen ammattiyhdistysliikkeen oma kehitysyhteistyö- ja solidaarisuusjärjestö	6,20 milj. (80 %)	0,071 milj.
Suomen Lähetysseura	Suomen evankelisluterilaisen kirkon lähetysjärjestö, joka on myös Suomen suurimpia kehitysyhteistyöjärjestöjä	31,0 milj. (25 %)	0,435 milj. (ei sis. rakennustarvikkeiden hankintoja)
Suomen Punainen Risti SPR	Suomen suurimpia kansalaisjärjestöjä ja osa Punaisen Ristin maailmanlaajuisesta verkostosta	129,4 milj. (17 %)	5,5 milj. (kv. avustustoiminta)
Suomen World Vision	Lasten elinoloja ja oikeuksia edistävä kristillishumanitaarinen kehitysjärjestö	9,4 milj. (43 %)	0,06 milj.
Muut kehitys- ja ympäristöjärjestöt			
Amnesty International, Suomen osasto	Osa maailman suurinta ihmisoikeusjärjestöä, jonka toiminta perustuu yksittäisten ihmisten tuelle	3,1 milj. (0 %)	0,062 milj. (Amnesty Store)
Kehitysyhteistyön palvelukeskus Kepa	Suomalaisten järjestöjen kehitysyhteistyö-, vaikuttamis- ja palvelujärjestö	5,5 milj. (97 %)	0,2 milj.
Suomen luonnonsuojeluliitto	Suomen suurin luonnon etujärjestö	4,0 milj. (20 %)	0,078 milj. (tstotarvikkeet ja arpajaisvoitot)
WWF Suomi	Itsenäinen osa kansainvälistä WWF-ympäristöjärjestöä	4,6 milj. (27 %)	ei osannut sanoa
Väestöliitto	Asiantuntijajärjestö, joka edistää väestön hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta sekä onnellista ja tasapainoista elämää	5,2 milj. (13 %)	ei vastannut
Työmarkkinajärjestöt			
Ammattiliitto Pro	Suomen suurin yksityisen sektorin toimihenkilöliitto ja STTK:n suurin jäsenliitto	27,7 milj. (0 %)	0,2 milj.
Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL	Julkiselle sektorille palveluja tuottavien ammattijärjestö	30,7 milj. (0 %)	2,0 milj.
Opetusalan Ammattijärjestö OAJ	Opetusalan edunvalvontaa hoitava työmarkkinajärjestö	47,4 milj. (0 %)	ei osannut sanoa
Palvelualojen ammattiliitto PAM	Yksityisillä palvelualoilla työskentelevien ammattiliitto	24,4 milj. (0 %)	n. 1 milj.
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK	Suomen suurin etujärjestö, joka tarjoaa palkansaajille vaikutusväylän työelämään ja yhteiskuntaan	15,1 milj. (0 %)	0,065 milj.

2. Järjestöt hankkijoina

Suurimmat hankkijat

Ylivoimaisesti eniten materiaalihankintoja tutkituista järjestöistä teki vuonna 2010 Suomen Punainen Risti. Sen Suomesta koordinoitavien kansainvälisen avustustoiminnan hankintojen arvo oli noin 5,5 miljoonaa euroa sisältäen kuljetukset. Kotimaan toiminnoissa SPR:ssä tehdään myös varainkeräykseen sekä viestintä- ja painospalveluihin liittyviä hankintoja, mutta niitä ei eritellä tässä selvityksessä. Seuraavaksi eniten materiaalihankintoja tekivät Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL, Kirkon Ulkomaanapu ja Palvelulojen ammattiliitto PAM. Ne hankkivat tuotteita ja tavaroita noin 1–2 miljoonalla eurolla. Noin 0,2–0,5 miljoonalla eurolla materiaalihankintoja tekivät Pelastakaa Lapset, Suomen Lähetysseura, Kehitysyhteistyön palvelukeskus Kepa ja Ammattiliitto Pro. Muiden mukana olevien järjestöjen hankinnat olivat huomattavasti pienempiä.

Euromäärältään suurimpiin, yli miljoonan euron hankintoihin, lukeutuivat Suomen Punaisen Ristin hätäaputuotteet kuten huovat, vesikanisterit, teltat, peitteet ja hygieniapaketit (2,3 milj. euroa), SPR:n lääkinnälliset tuotteet ja laitteet (n. 1 milj. euroa) sekä JHL:n liittolehtien ja muiden painotuotteiden painatuskulut (n. 1 milj. euroa). Seuraavaksi suurimpia hankintoja olivat SPR:n ruoka-apu (0,9 milj. euroa), PAMin Pam-lehti (0,4 milj. euroa), SPR:n vedenpuhdistuslaitteet ja -tuotteet (0,4 milj. euroa), SPR:n tekniset tuotteet (0,4 milj. euroa), SPR:n maataloustuotteet (0,3 milj. euroa) sekä Kirkon Ulkomaanavun humanitaarisen avun telttahankinnat Haitissa (0,3 milj. euroa).

Toimistohankinnat

Kaikki vastanneet järjestöt mainitsivat hankkivansa Suomessa paperi- ja painotuotteita, toimistotarvikkeita ja -kalusteita, kokoustarjoihin liittyviä peruselintarvikkeita, pesuaineita sekä atk-laitteita ja -tarvikkeita sekä toimistoelektroniikkaa. Pienten järjestöjen kohdalla nämä tuoteryhmät muodostivat suurimman osan tai lähes kaikki niiden

materiaalihankinnoista. Suomen Lähetysseura mainitsi käyttävänsä kotimaan toimistossaan leasing-tietokoneita.

Ulkomailla tehtävät hankinnat

Ulkomailla tapahtuvat omat tai kansainvälisen katto-organisaation materiaalihankinnat mainitsi viisi järjestöä.

Huomattava osa Suomen Punaisen Ristin rahoituksesta ohjataan Kansainvälisen Punaisen Ristin koordinoimiin operaatioihin, joissa tehdään myös materiaalihankintoja. Lisäksi kohdemaissa tehdään pienempiä materiaalihankintoja paikallisen Punaisen Ristin tai Punaisen Puolikuun kautta. Näitä hankintoja koordinoivat kansainvälisen avustustoiminnan ohjelmasuunnittelijat.

Kirkon Ulkomaanapu tekee ulkomailla ja osin kotimaassa jatkuvasti kehitysyhteistyöhön ja humanitaariseen apuun liittyviä hankintoja. Ulkomaanavulla on kuusi toimipistettä kehitysmaissa, missä tehdään myös kunkin toimiston toimintaan liittyviä hankintoja. Kirkon Ulkomaanavun toimintamaissa sijaitsevat toimipisteet on perustettu hiljattain, ja perustamiskuluista huomattavan osuuden muodostavat autohankinnat sekä sähkögeneraattorit.

Planin hankinnat kehitysmaissa tapahtuvat paikallisen organisaation toimesta, eikä Plan Suomi ole tehnyt niistä alkuperäselvityksiä. Myös World Visionin hankinnoista kehitysmaissa vastaa paikallinen toimisto. WWF Suomi ei osannut kertoa ulkomaan hankkeisiin tarvittavista materiaaleista.

Ulkomaan kumppaneiden tekemät hankinnat mainitsi neljä järjestöä. Paikalliset kumppanijärjestöt, joiden toimintaa Kirkon Ulkomaanapu hankkeiden osalta rahoittaa, tekevät itse ison osan hankkeen hankinnoista. Myös Solidaarisuuden, Suomen Lähetysseuran ja SASKin kohdemaissa tapahtuvista hankinnoista vastaavat niiden ulkomaiset yhteistyökumppanit. Järjestöt eivät käsitelleet näitä hankintoja Finnwatchin kyselyssä sen enempiä. Lähetysseuran mukaan kyseiset hankinnat eivät edes näy sen kirjanpidossa.

Taulukko 2: Selvityksessä mukana olevien järjestöjen suurimmat materiaalihankinnat ja niiden toimittajayritykset vuonna 2010

Nimi	Suurimmat materiaalihankinnat 2010 ja niiden hankintasummat	Suurimmat toimittajayritykset vuonna 2010
Ulkoministeriön kumppanuusjärjestöt		
Fida International	ei vastannut	ei vastannut
Vammaisjärjestöjen kehitysyhteistyö-yhdistys FIDIDA	Toimistoelektroniikka (3 000 euroa), vuonna 2010 Fididan toiminta oli suuressa muutoksessa ja siksi hankintoja tehtiin hyvin vähän	Zimios Oy / HP (tietokoneet)
Frikyrklig Samverkan	ei vastannut	ei vastannut
Kirkon Ulkomaanapu	Suomessa painotyöt (215 000 euroa), koneet, kalusto ja atk-laitteet (138 000 euroa), PR-tuotteet (22 000 euroa) ja toimistotarvikkeet (20 000 euroa); ulkomailla humanitaarisen avun hankinnat Haitissa: teltat (310 000 euroa), vesikanisterit ja pressut (86 000 euroa), vedenpuhdistustabletit (66 000 euroa), rehydraatio-valmisteet (18 000 euroa); ulkomailla kolme autoa ohjelmatoimistoihin (á n. 30 000 euroa).	Fuit of the Loom (PR-tuotteet), Staples (toimisto-tarvikkeet), CampStation – Suomi ja Rofi Industrier – Norja (teltat), Jomipsa – Espanja ja Alpinter – Belgia (kanisterit ja pressut), Medentech – Irlanti (vedenpuhdistus), Amstelfarma – Hollanti ja Begega – Saksa (rehydraatio).
Pelastakaa Lapset	Auto Etiopiaan (32 000 euroa) sekä atk-palvelimiin liittyvä levyjärjestelmä (26 000 euroa)	ei kertonut
Plan Suomi Säätiö	Toimistotarvikkeet ja elintarvikkeet (4 000 euroa), kahvi (2 000 euroa), tietokoneet (13 000 euroa) Concept10 (Hewlett Packard), puhelimet (3 000 euroa), serverit ja verkkolaitteet (5 000 euroa) ja Plan-lehti (32 000 euroa). Plan Innovationsin hankkimien PlanShop-tuotteiden ostohinnat ovat liikesalaisuuksia.	Staples (tsto-tarvikkeet), Heinon tukku ja Nordqvist (kahvi), Concept10/Hewlett Packard (tietokoneet), Wextra Oy/Nokia (puhelimet), Concept10/Hewlett Packard (serverit ja verkkolaitteet), Esa Print (painotuotteet). T-paitojen merkit ovat isoja ja kansainvälisiä, esimerkkinä Clieue.
Solidaarisuus	Lehti- ja keräyskirjetuotantoon liittyvät hankinnat sekä varainhankinnan ja viestinnän tuotteet (2010 käytössä ollut kirjanpito-ohjelma ei salli yksittäisten hankintojen tarkempaa koontia).	Kaiku Ethical Oy (varainhankinnan ja viestinnän tuotteet kuten t-paidat, kangaskassit jne.)
Suomen Ammatiliittojen Solidaarisuuskeskus	IT-laitteet ja puhelimet (18 995 euroa), kalusteet (7 423 euroa), toimistotarvikkeet (8 774 euroa), viestinnän materiaalihankinnat (36 259 euroa, josta 30 572 euroa liittyi Reilu peli samat säännöt -kampanjaan sis. Reilun kaupan jalkapalloja ja pumpattavia pelikenttiä)	Mainos Valmari Oy/ intialaisyhtiö Unique Inflatables Ltd (pumpattavat pelikentät)
Suomen Lähetysseura	Suomessa materiaalihankintoja tehtiin noin 380 000 eurolla ja ulkomaisessa työssä (omia) materiaalihankintoja tehtiin reilulla 55 000 eurolla. Raha-arvoltaan kolme suurinta kirjanpidon kautta kulkevaa materiaaliyhmää olivat elintarvikkeet (56 000 euroa), myyntimateriaalit (48 000 euroa) ja toimistotarvikkeet (39 000 euroa).	HK Ruokatalo ja Wihuri Oy Aarnio (elintarvikkeet kurssikeskukseen), Eurest Oy (hankinnat henkilöstöruokalaan), Tampereen kehitysmaakauppa ja hankemaat (myyntimateriaalit), Office Point (tsto-tarvikkeet). Myyntimateriaaleihin sis. omat kirja- ja äänitetuotteet, jotka tuotetaan kotimaassa.
Suomen Punainen Risti SPR	Hätäaputuotteet kuten huovat, vesikanisterit ja -sangot, teltat, kevytpeitteet, keittiötarvikkeet, hygieniapaketit (2 262 439 euroa), vedenpuhdistuslaitteet ja -tuotteet (380 792 euroa), lääkinnälliset tuotteet ja laitteet (1 013 925 euroa), tekniset tuotteet kuten työkalut, sähkölaitteet (362 000 euroa), IT/viestintälaitteet (124 832 euroa), maataloustuotteet kuten siemenet ja lannoitteet (345 137 euroa), ruoka (891 096 euroa)	Baldev Woollen International – Intia (huovat), Finn-Savotta Oy ja Alpinter – Belgia (teltat), Fu Deng Plastic Co. – Taiwan (vesikanisterit), Vanttilan Muovi Oy (sangot), Butyl Products UK ja LMS France World Water Treatment (vedenpuhdistuslaitteet ja -tuotteet). Vuonna 2011 on ostettu myös pakistanilaista alkuperää olevia hätämajoitustelttoja.

Suomen World Vision	Toimistokalusteet (16 209 euroa), esitteet ja lomakkeet (14 281 euroa), kirjekuoret (9 857 euroa), tietokoneet (9 820 euroa), toimistotarvikkeet (5 523 euroa), materiaalikulut (3 758 euroa)	Martela ja Ikea (toimiston kalusteet), Painotalo Miktor (esitteet, lomakkeet ja kirjekuoret), Dell (tietokoneet)
Muut kehitys- ja ympäristöjärjestöt		
Amnesty International	Amnesty Storen varainhankintatuotteiden ja F2F-tarvikkeiden (F2F-vaatteet) yhteenlasketut ostot olivat arvoltaan noin 62 000 euroa. Vaatehankinnat Inner Ground Designilta, arvio summasta on noin 35 000 euroa.	Inner Ground Design (vaatehankinnat)
Kehitysyhteistyön palvelukeskus Kepa	Autot (noin 90 000 euroa), IT-laitteet ja monitoimilaitteet	ei kertonut
Suomen luonnonsuojeluliitto	Toimistotuotteet (n. 18 000 euroa, josta toimistopaperi 2 000 euroa ja toimistotarvikkeet 4 500 euroa) ja arpajaispalkinnot (ei joka vuosi) (n. 60 000 euroa)	Map Suomi Oy (toimistopaperi), Balance Oy (toimistotarvikkeet).
WWF Suomi	ei osannut sanoa	ei osannut sanoa
Väestöliitto	ei vastannut	ei vastannut
Työmarkkinajärjestöt		
Ammattiliitto Pro	Henkilöstöravintolan kustannukset (n. 170 000 euroa), irtaimisto (n. 20 000 euroa)	Valio ja Ruokakesko (elintarvikkeet), Martela (irtaimisto).
Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL	Liittolehtiä ja muiden painatus tuotteiden painatuskulut (n. 1 milj. euroa), jäsenkalenteri (n. 145 000 euroa), lahja- ja jäsentuotteet (n. 100 000 euroa), toimistokalusteet ja -tarvikkeet sekä atk-laitteet, -ohjelmat, elintarvikkeet yms. (n. 750 000 euroa)	Forssa Print Oy (liittolehti), Time/system Finland Oy (jäsenkalenteri), Innoflame Oy (verkkokauppatuotteet).
Opetusalan Ammattijärjestö OAJ	ei osannut sanoa	ei osannut sanoa
Palvelualojen ammattiliitto PAM	Painotuotteet (n. 555 000 euroa, josta suurin kuluerä Pam-lehti 400 000 euroa), liike- ja mainoslahjat (n. 200 000 euroa)	ei kertonut
Suomen Ammattiliit-tojen Keskusjärjestö SAK	Kahvion kulut (20 000 euroa), valokopiotarvikkeet (15 000 euroa), toimistotarvikkeet (30 000 euroa).	Hankintoja tehdään useilta eri yrityksiltä kuten Xeroxilta (valokopiotarvikkeet).

Kaksi järjestöä, Kirkon Ulkomaanapu ja SPR, erittelivät myös humanitaarisissa avustusoperaatioissa tarvittavia tavaroita ja tuotteita. Ulkomaanapu ostaa osan näistä itse. Sen tyyppillisiin humanitaarisen avun hankintoihin sisältyy esimerkiksi telttoja, vesikanistereita ja vedenpuhdistustabletteja. SPR:n suurimmat materiaalihankinnat ovat hätäaputuotteita (huovat, vesikanisterit ja -sangot, teltat, kevytpeitteet, keittiötarvikkeet, hygieniapaketit), vedenpuhdistuslaitteita ja -tuotteita, lääkinnällisiä tuotteita, teknisiä tuotteita (työkalut, sähkölaitteet), IT/viestintälaitteita, maataloustuotteita (siemenet ja lannoitteet) sekä ruokaa.

PR- ja varainhankinnan tuotteet

Kaksi kolmasosaa vastanneista järjestöistä kertoi hankkivansa PR- ja/tai varainhankintatuotteita. PR-tuotteista Kirkon Ulkomaanapu luetteli vaatteet, laukut, lakit ja avaimenperät. SASK ja Kepa hankkivat T-paitoja ja kangaskasseja, ja Suomen World Vision hankki esitteitä, T-paitoja, kauppakasseja sekä mesumateriaaleja. WWF Suomi osti esitteitä, julisteita ja muita painotuotteita. Ammattiliitot Pro, JHL ja PAM hankkivat jäsenistölle kohdistuvaan markkinointiin erilaisia lahja- ja jäsentuotteita. PAM mainitsi myös vaali- ja markkinointimateriaalin.

Useat järjestöt myivät varainhankintatuotteita verkkosivuillaan. Verkkokauppaa ylläpitivät ainakin PAM, Pelastakaa Lapset, Plan Suomi, Solidaarisuus, Lähetysseura, Amnesty Internationalin Suomen osasto, WWF Suomi ja JHL. Ne laskivat myös verkkokauppatuotteet osaksi materiaalihankintoja. Ainakin Plan Suomi, Solidaarisuus ja Lähetysseura myivät verkkokaupassa käsityötuotteita hankemaidensa projekteista, joilla tuetaan paikallisten työllistymistä. Osa myytävistä tuotteista oli kampanja- ja brändituotteita kuten T-paitoja, koruja, kasseja, heijastimia ja kirjoja, jotka hankitaan suomalaisten yritysten kautta. Varsinkin Amnesty ja WWF:n tuotteista suuri osa oli brändituotteita kuten vaatteita ja muita tekstiilejä. Amnesty mainitsi myös hankinnat F2F-työntekijöille. JHL:n lahja- ja jäsentuotteita myydään verkkokauppa JHL Shopissa.

Muut hankinnat

Muita esille tulleita materiaalihankintoja olivat autot (Kirkon Ulkomaanapu, Pelastakaa Lapset ja Kepa), suomalaisiin lastenkoteihin tarvittavat elintarvikkeet, lääkkeet ja vaatteet (Pelastakaa Lapset), henkilöstöravintolan ja kurssikeskuksen elintarvikkeet (Lähetysseura, Pro), ergonomiavälineet (Plan Suomi), remontointi- ja rakennustarvikkeet kotimaassa (Lähetysseura) sekä talkoo- ja öljyntorjuntavarusteet (WWF Suomi).

Järjestöjen avoimuus ja omien hankintojen tuntemus

Suurin osa vastanneista järjestöistä tunsu suurimmat hankintansa tarkasti ja antoi Finnwatchin tietoon toimittajayrityksensä. Vain Plan Suomen PlanShopissa myytävien tuotteiden ostohinnat ja alkuperä olivat liikesalaisuuksia. Pelastakaa Lapset, Kepa ja PAM eivät eritelleet vastauksessaan toimittajayrityksiään. WWF Suomi ja OAJ eivät osanneet kertoa suurimpia materiaalihankintojaan ja niitä toimittavia yrityksiä.

Finnwatchin kyselyyn jätti vastaamatta kolme järjestöä: Fida International, Frikyrklig Samverkan ja Väestöliitto.

3. Hankintojen eettisyys

Materiaalihankintojen alkuperä

Suurimmat materiaalihankkijat, Suomen Punainen Risti ja Kirkon Ulkomaanapu, pyrkivät selvittämään omien sanojensa mukaan mahdollisimman tarkasti, missä maissa ja tehtaissa niiden ostamat tuotteet valmistetaan erityisesti humanitaarisen avun hankinnoissa. Myös Amnesty, Pelastakaa Lapset, Plan Suomi ja Solidaarisuus kertoivat pyrkivänsä selvittämään tarkasti erityisesti varanhankintatuotteiden valmistusmaat ja -tehtaat. SASK kertoi edellyttävänsä tarkkaa tietoa valmistuspaikasta kampanjatuotteiden osalta.

SPR:n mukaan alkuperämaa selvitetään aina, kun hankinta koskee hätäaputuotteita, ruokaa, siemeniä ja lannoitteita. SPR:n lääkinnälliset tuotteet hankitaan vain ennalta määritellyistä tukkuliikkeistä, ja ei-suomalaiset tukkuliikkeet ilmoittavat myös alkuperämaan. SPR kertoi ostavansa tuotteet mahdollisuuksien mukaan operaatiomaista tai niiden lähialueilta. Hätäaputuotteiden valmistus tapahtuu pääasiassa Intiassa, Pakistanissa ja Kiinassa, missä Punaisen Ristin Liiton ICRC:n työntekijä auditoi tavarantoimittajia. SPR toimitti Finnwatchille tarkat tiedot käyttämistään yrityksistä. Esimerkiksi SPR:n hankkimat belgialaisen Alpinterin teltat ovat pakistanalaisia alkuperää, ja norjalaisen Rofin teltat valmistetaan suurimmaksi osaksi Virossa ja Aasian maissa.

Myös Kirkon Ulkomaanapu kertoi pyytävänsä humanitaarisen avun hankinnoissa tavarantoimittajilta selvitystä siitä, missä maissa tavarat on valmistettu. Ulkomaanapu listasi Finnwatchin pyynnöstä alkuperämaat ja toimittajayritykset joillekin tuotteille. Ulkomaanavun ostamat teltat valmistetaan Pakistanissa (Campstation) ja Kiinassa (Rofi), vesikanisterit Intiassa (Jomipsa) ja Kiinassa (Alpinter) sekä pressut Kiinassa (Alpinter).

Amnestyn mukaan suurin osa sen ostamista tuotteista ja niiden raaka-aineista tulee kehitysmaista. Amnesty kertoi selvittävänsä muun muassa vaatehankintojen osalta tarkasti missä maissa ja tehtaissa tuotteet on

valmistettu. Vaatteiden raaka-aineena käytettävä Reilun kaupan luomupuuvilla tulee Intiasta.

Plan Suomi kertoi tiedustelevansa valmistusmaita Plan Shopin hankintojen yhteydessä. Tuotteiden raaka-aineiden alkuperämaat on järjestön mukaan hankalampi selvittää. Planin kehitysmaissa valmistettujen pientyöpajatuotteiden alkuperä ja materiaalit on kuitenkin hyvin tiedossa. Myös Pelastakaa Lapset pyrki selvittämään erityisesti varanhankintatuotteiden alkuperän mahdollisimman tarkasti. Se ei ole toistaiseksi selvittänyt elektroniikkalaitteiden valmistusmaita, mutta painotuotteissa järjestö käyttää kotimaista paperia.

Solidaarisuuden mukaan sen hankemaista tulevat tuotteet, kuten Nicaraguassa valmistetut maissikortit, ovat tunnetuista lähteistä. Solidaarisuuden muut varainhankintatuotteet kuten T-paidat, kangaskassit ja rahakukkarot hankitaan pääasiassa Kaiku Ethical Oy:n kautta Mauritiukselta, Intiasta ja Nepalista.

Myös SASKin kampanjapaidat ja -kassit on valmistettu Kaiku Ethicalin ja Trade Craftin käyttämällä tehtailla Mauritiuksella ja Intiassa. SASK kertoi lisäksi, että sen jalkapallokampanjan kentät on valmistettu Intiassa. Toimistokoneita ja -kalusteita hankkiessaan SASK sanoi olevansa tavarantoimittajalta saadun tiedon varassa. SASK kuitenkin vaatii alkuperätietoa ja hyödyntää kampanjaverkostojensa tietoja.

Suomen Lähetysseuran Basaarin etniset myyntituotteet ovat pääasiassa hankemaiden paikallisia käsitöitä. Lähetysseura, World Vision ja Fidida suosivat Reilun kaupan tai kotimaisia elintarvikkeita, mutta pitivät tietokoneiden ja pientoimistotarvikkeiden valmistusmaiden selvittämistä vaikeana.

Myös vastanneet ammattiliitot kertoivat pyrkivänsä tarkistamaan hankintojensa valmistusketjun. Liitot kertoivat suosivansa kotimaisia ja Reilun kaupan tuotteita. Esimerkiksi OAJ pyrki tekemään materiaalihankinnat kotimaisilta toimittajilta. SAK:n liikelahjat ovat ainoastaan kotimaisia tuotteita, joiden valmistuspaikka on tiedossa. PAM on valinnut

mainos- ja liikelahjoiksi joko suomalaisia tai muulla tavalla alkuperältään tunnettuja tuotteita kuten Reilun kaupan tuotteita. PAMin painotyöt tehdään pääsääntöisesti kotimaiselle ympäristömerkitylle paperille.

Suomen luonnonsuojeluliitto, Kepa ja WWF Suomi eivät tähän asti ole kovin tarkasti selvittäneet, missä maissa ja tehtaissa niiden hankimat tuotteet on valmistettu. WWF Suomi ei vastannut kysymykseen brändituotteidensa kuten vaatteiden ja tekstiilien alkuperämaista.

Materiaalihankintojen eettiset kriteerit

Kaikki vastanneet järjestöt pyrkivät asettamaan ostoilleen ainakin jonkinlaisia eettisiä kriteereitä ja ympäristövaatimuksia.

Kirkon Ulkomaanapu kertoi kiinnittävänsä huomioita materiaalihankintojen eettisyyteen niin ihmisoikeuksien, työelämän oikeuksien kuin ympäristönäkökohtienkin osalta. SPR:n kansainvälisen kilpailutuksen hankinnat sisältsivät ehtoja työoloista ja lapsityövoimasta. Pelastakaa Lasten ja Plan Suomen minimivaatimuksena oli lapsityövoiman kieltö. Amnesty kiinnitti aiempaa enemmän huomiota hankintojen eettisyyteen. Lähetysseura noudatti kehitysyhteistyövaroin tehtävissä hankinnoissa valtion hankintasääntöjä, muttei tarkentanut niihin sisältyviä ympäristö- ja sosiaalisia näkökohtia. Solidaarisuudella, World Visionilla, Fididalla ja Luonnonsuojeluliitolla ole kirjallista hankintaohjetta, mutta ne suosivat Reilun kaupan tuotteita aina kun mahdollista. SASK, Kepa ja WWF Suomi olivat laatimassa hankintaohjeistusta. Ammattiliitot suosivat hankinnoissaan Reilu kauppa -sertifiointia ja Joutsenmerkkiä.

Kirkon Ulkomaanapu pyysi humanitaarisen avun hankinnoissa tavarantoimittajalta vapaa-uoista selvitystä työoloista sekä kehitysmaissa tapahtuvan valmistuksen osalta varmistusta työolojen asianmukaisuudesta. Ulkomaanapu oli ainoa järjestö, joka mainitsi tarkistavansa yritysten eettiset toimintaohjeistot (nk. code of conduct). Ulkomaanapu tilasi PR-tuotteet suomalaisilta maahantuojilta, joiden valinnassa keskeinen kriteeri on tuotannon eettisyys. Ennen hankintapäätöstä

Ulkomaanapu vaati yrityksiä esittämään luotettavan selvityksen tuotanto-oloista muiden kuin Reilun kaupan tuotteiden osalta.

Suomen Punaisen Ristin kansainvälisten kilpailutusten humanitaarisen avun tavarantoimittajien tulee hyväksyä tilausvahvistuksen yhteydessä eettiset ehdot, jotka ovat pitkälti samat kuin Punaisen Ristin Liitolla (IFRC). SPR:n mukaan suoraa viittausta ILO:n sopimukseen ei ole, vaan ehdot kirjoitetaan auki tilausehdoissa. Hätäaputuotteiden puitesopimukset ja Kansainvälisen Punaisen Ristin Komitean ICRC:n toimittaja-auditointien tulokset ovat kaikkien Punaisten Ristien ja Punaisten Puolikuiden käytössä. Suurin osa SPR:n ostoista menee IFRC:n ja ICRC:n alaisiin ohjelmiin. SPR:n mukaan järjestö on tekemisissä jatkuvasti toimittajiensa kuten Alpinterin kanssa. Toimittajat ovat avoimia ja sallivat ulkopuoliset laaduntarkastukset tehtaillaan.

Amnesty ostamissa tekstiileissä vaaditaan Reilu kauppa -sertifiointia, luomusertifiointia (esim. GOTS) ja WFTO-jäsenyyttä ja paperituotteissa FSC-sertifiointia. Amnesty ei hyväksynyt enää pelkkää Fair Wear Foundationin jäsenyyttä. Amnesty kertoi suosivansa myös kotimaisia ja kierrätysmateriaaleista tehtyjä tuotteita. Reppujen, kansioiden ja puhelimien osalta Amnesty käytti hankintaperusteena hintaa ja ympäristönäkökohtia. Esimerkiksi F2F-työntekijöiden reput on valmistettu kierrätetyistä PET-pulloista.

SASK käytti hankintareferenssinä ILO:n normeja sekä muun muassa kahvissa, teessä ja viineissä Reilun kaupan sertifiointia. SASKin kampanjapaidat ja -kassit on valmistettu Reilun kaupan puuvillasta ja hankitaan Kaiku Ethicalin ja Trade Craftin kautta. SASK kertoi lisäksi, että sen jalkapallokampanjan kentät on valmistettu Intiassa tehtaalla, jonka työolot on tarkastanut paikallinen ammattiliitto (kansainvälisen ITGLWF:n jäsen). Toimistokoneiden ja -kalusteiden osalta SASK sanoi olevansa tavarantoimittajalta saadun tiedon varassa. SASK kuitenkin vaati alkuperätietoja ja hyödynsi kampanjaverkostojaan tiedonhankinnassa.

Solidaarisuuden mukaan sen hankemaista tulevat tuotteet on eettisesti valmistettuja. Esimerkkinä Solidaarisuus mainitsi kuivatuiusta

maissintähkän kuorista ja kierrätetystä paperista valmistetut kortit, jotka mahdollistavat nicaragualaisten naisten elinolojen parantamisen. Solidaarisuuden muut varainhankintatuotteet kuten T-paidat, kangaskassit ja rahakukkarot on valmistettu Reilun kaupan puuvilasta ja hankitaan pääasiassa Kaiku Ethicalin kautta. Solidaarisuus on ostanut satunnaisesti heijastimia, kyniä ja pinssejä kierrätettyjä materiaaleja käyttävän ja lapsi- ja pakkotyövoiman tuomitsevan yrityksen kautta.

Pelastakaa Lasten ja Plan Suomen PlanShopin hankintojen vähimmäisvaatimuksena on lapsityövoiman kieltö. Varmistus pyydetään kirjallisena ja ehto kirjataan sopimukseen. Plan Suomi kertoi tiedustelevansa valmistajilta myös SA 8000 -sertifikaattia, vaikkei se olekaan hankintaehto. Lisäksi järjestö keskusteli toimittajien kanssa tuotteiden valmistusoloista ja ympäristönäkökohdista sekä suosi valmistuspaikoissa vierailleita suomalaisyrityksiä. PlanShopin valikoima painottuu kehitysmaiden pienprojekteja tukeviin hankintoihin. Plan Suomi kertoi myös ”kovisteleensa” toimittajiaan hankintojensa vihertämiseksi Green Office -ympäristöjärjestelmän johdosta.

WWF Suomi kertoi suosivansa luomumerkittyjä, Reilun kaupan ja uusiomateriaalista tehtyjä tuotteita sekä noudattavansa omia kala- ja puuoppaitaan. WWF Suomi sanoi ostavansa ympäristösertifioituja tuotteita ja palveluita aina kun mahdollista, muttei vastannut kysymykseen brändituotteidensa kuten vaatteiden ja tekstiilien alkuperästä ja tuotanto-oloista.

Kepan hankinnoissa otettiin huomioon kestävä kehitys sekä tuotteiden ja pakkausmateriaalien ympäristövaikutukset ja kierrätysmahdollisuudet. Kepa suosi erityisesti ympäristömerkittyjä tuotteita (Joutsenmerkki, EU:n ympäristömerkki), Reilun kaupan tuotteita (esim. kahvi, tee, T-paidat, kangaskassit) sekä käytettyjä huonekaluja.

Lähetysseura mainitsi tekevänsä hankintapäätökset lähinnä kustannus- ja ympäristönäkökohtien perusteella. Ulkomaisissa hankkeissa sääntöjen noudattaminen jää hankevetäjille. Lähetysseura lisäsi, että sen toimistotarvikkeissa huomioidaan

Reilu kauppa rules – esimerkkejä toimistohankintojen eettisyydestä

Vastanneista järjestöistä Kirkon Ulkomaanavulla, Lähetysseuralla, Plan Suomella, WWF:llä ja SAK:lla oli Green Office -sertifiointi ja ne noudattivat hankinnoissa Green Office -periaatteita. Myös Pron edeltäjällä Ammattiliitto Suoralla oli Green Office -sertifiointi. Plan Suomi kertoi vaikuttaneensa siihen, että sen isoin tavarantoimittaja lähti mukaan Green Office -toimintaan. Kierrätysmateriaalista valmistettuja tai muuten ”vihertäviä” toimistotarvikkeita hankkivat muun muassa Ulkomaanapu, Plan Suomi ja Amnesty. Esimerkiksi Amnesty osti toimistotarvikkeita Eco-Officen verkkokaupasta ja Wulffinkulman Wihreä toimisto -palvelusta.

Kierrätettyä kopiopaperia käyttivät ainakin Kepa, Luonnonsuojeluliitto, WWF Suomi ja Amnesty. Ulkomaanapu kertoi koekäyttävänsä sitä. Tällä hetkellä sen toimistopaperilla on EU:n Eco-Label-merkki. Fididan mukaan laitteita vuokraavat leasing-yritykset pelottelevat koneiden suuremmalla huoltotarpeella kierrätyspaperia käytettäessä. Painotuotteissa FSC-sertifioitua paperia suosivat ainakin Plan Suomi, Luonnonsuojeluliitto, WWF Suomi ja Amnesty. Joutsenmerkkiä eli Pohjoismaista ympäristömerkkiä suosivat Ulkomaanapu, Plan Suomi, Solidaarisuus ja JHL. Plan Suomi ja JHL käyttivät painotuotteissa myös PEFC-paperia. Niiden painotaloilla oli ISO 14001-ympäristösertifikaatti. JHL:n kalenteritoimittajalla oli myös SA 8000-sertifikaatti. Lähetysseura pyrki käyttämään painotuotteissaan PEFC- ja FSC-sertifioitua paperia. Sen Lähetysseuranomat-lehti painetaan ympäristömerkitylle paperille sekä esittely- ja näyttelymateriaaleissa käytetään kierrätysmateriaaleja.

Lähes kaikki vastanneet järjestöt suosivat Reilun kaupan elintarvikkeita. Yleisimmät Reilun kaupan ostot olivat kahvi, tee ja hunaja toimiston tarpeisiin. Ulkomaanapu, Plan Suomi, Lähetysseura, SASK, Kepa, Pro, PAM ja SAK käyttivät Reilun kaupan tuotteita muissakin tarjoiluissa. SASK esimerkiksi edellytti niiden käyttöä sille ostopalveluita tuottavilta yrityksiltä. Lähetysseura taas vaati henkilökuntaruokalansa palveluntarjoajalta Eurestilta Reilun kaupan tuotteiden käyttöä aina kun mahdollista. Pro suosi elintarvikkeissa myös kotimaisuutta, lähiruokaa ja luomua. Pro osti kalan suoraan kalastajilta ja käytti tuontikalaa mahdollisimman vähän. JHL kertoi suunnittelevansa Reilun kaupan tuotteiden tarjoamista myös JHL-talon ulkopuolisissa tilaisuuksissa sekä niiden valikoiman lisäämistä ravintolapalveluissaan.

ympäristöystävällisyys ja kierrätysmateriaalit, Basaari-myymän valikoimassa on useita Reilun kaupan tuotteita (kahvi, tee, suklaa) ja sähkö on ”vihreää”. Basaarin etniset artikkelit ovat pääasiassa hankemaiden käsitöitä, joiden myymisellä tuetaan nais- ja vammaistyötä. Remontti- ja rakennusurakoissa Lähetysseura sanoi luottavansa toimittajiin, joista isoimmilta löytyvät eettiset ohjeistot.

Suomen World Visionin ja Fididan mukaan niiden hankintalinja on mahdollisimman kestävä ja eettinen. Esimerkiksi lahjavaliinoissa World Vision pyrki ottamaan huomioon reiluuden, kotimaisuuden sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisen.

Solidaarisuus, World Vision, Fidida ja Luonnonsuojeluliitto suosivat Reilun kaupan tuotteita aina kun mahdollista. World Vision ja Fidida kertoivat ostaneensa käytettyjä kalusteita. Fidida tunsu ostamiensa HP-tietokoneiden valmistuksen eettiset periaatteet ja keskusteli ympäristönäkökohdista työyhteisönsä järjestöjen kanssa. Luonnonsuojeluliitto mainitsi, että sen tietokoneet ovat enimmäkseen Applen tuotteita, sillä Apple suosii avoimen lähdekoodin tietotekniikkaa.

Luonnonsuojeluliitto markkinoi myös omaa sertifiointijärjestelmää uusiutuvaan energiaan perustuvalle sähköntuotannolle. Se on myös ollut kehittämässä Luontokuvaston tuotevalikoimaa paremmin ympäristöä huomioivaan suuntaan. Tosin yhteistyö valikoimaa myyvän Mikebonin kanssa on sittemmin päätynyt.

Ammattiliittojen hankinnoissa korostui muita järjestöjä enemmän kotimaisuuden suosiminen. Esimerkiksi JHL painotti verkkokaupassaan JHL Shopissa kotimaisuutta sekä ekologisesti ja eettisesti valmistettuja tuotteita. Sen tavarantoimittaja Innoflame Oy on ilmoittanut ottavansa eettisyyden huomioon. Ammattiliitto Pro kertoi valikoivansa jäsenlahjat eettisestä (valmistusolot, raaka-aineiden alkuperä) ja ekologisesta (tuotantoketju, käytettävyys ja kestävyys) näkökulmasta. Pro käytti myös ympäristövaatimukset täyttävää toimistotarvikepalvelua. PAMilla oli oma ympäristöohjelma sekä päätös eettisen ja ympäristövastuullisuuden lisäämisestä. PAM suosi hankinnoissaan ympäristömerkkejä, Reilun kaupan merkkiä ja Joutsenmerkkiä.

Materiaalihankintojen kirjalliset ohjeet

Järjestöjen materiaalihankintojen kirjallinen ohjeistus oli monilla järjestöillä työn alla. Esimerkiksi selvityksen alullepanija SASK laati parhaillaan sekä omaa kirjallista hankintaohjeistusta ja ehdotusta järjestöjen yhteiseksi hankintaohjeiksi. Useilta järjestöiltä kuitenkin puuttui kirjallinen ohjeistus.

Suomen Lähetysseura käytti hankintaohjeenaan Valtion hankintakäsikirjaa, jonka mukaan on mahdollista kysyä tarjoajilta vapaaehtoisia vastuullisuuteen liittyviä selvityksiä kuten yrityksen eettisiä periaatteita tai ILO:n työnormien noudattamista. Lähetysseura ei kuitenkaan täsmentänyt mitä eettisiä selvityksiä se tiedusteli. Lähetysseuralla on kirkollisille kumppaneilleen sopimukseen lisättävät eettiset ohjeet.

Suomen Punaisen Ristin mukaan Finnwatchin kysely koskee yhtä sen tärkeimmistä kehityksen painopisteistä hankintatoimessa. SPR kertoi käyttävänsä pitkälti Punaisen Ristin Liiton (IFRC) hankintalinjauksia. Esimerkiksi tuotteiden laatumäärytykset on tarkkaan asetettuja. Pelastakaa Lapset mainitsi noudattavansa kansainvälisen Pelastakaa Lapset -järjestön hankintaohjeita, muttei kertonut niistä enempää.

WWF Suomi sanoi kehittävänsä jatkuvasti hankintaohjeistustaan, muttei yksilöinyt sen eettisiä kriteerejä. Myös Kepa kertoi uudistavansa parhaillaan hankintaohjeistustaan.

Solidaarisuus, World Vision, Amnesty, Fidida ja Luonnonsuojeluliitto kertoivat, ettei niillä ole vielä hankinnoista kirjallista ohjetta.

Ammattiliitoista Pro:lla ja SAK:lla ei ollut kirjallista hankintaohjetta. JHL ja PAM eivät ohjeita erikseen maininneet. Niille kaikille oli kuitenkin tärkeää, että palvelut ja tuotteet tuotetaan eettisesti kestävästi.

JHL mainitsi, että sen sijoitusvarallisuudesta vähintään viidesosa sijoitetaan eettiset kriteerit täyttäviin kohteisiin. JHL:n mukaan sen käyttämät varainhoitajat ovat sitoutuneet YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteisiin.

Telttoja Suomesta ja Pakistanista – esimerkkejä toimittajayritysten eettisyydestä

Finnwatch lähetti hankintaketjun eettisyyttä koskevan kyselyn viidelle selvityksessä esiin nousseelle tavarantoimittajayritykselle: Alpinter SA (telttoja SPR:lle sekä vesikanistereita ja pressuja Ulkomaanavulle), CampStation (telttoja Ulkomaanavulle), Finn-Savotta Oy (telttoja SPR:lle), Innoflame Oy (verkkokauppatuotteita JHL:lle) ja Staples Finland Oy (toimistotarvikkeita Plan Suomelle ja Ulkomaanavulle). Vain belgialainen Alpinter ei vastannut kyselyyn.

CampStation

CampStationin mukaan sen teltat valmistetaan Pakistanissa, jossa teltantekijät ovat perinteinen ja arvostettu ammattikunta. CampStationin mielestä teltanvalmistajan ISO 9001-sertifikaatti kertoo toiminnan perustasosta, vaikkei se olekaan sosiaalisen vastuun standardi. SA 8000 -sertifioituja valmistajia CampStation ei ole löytänyt. CampStationin mukaan pakistanilaisen valmistajan työntekijät ovat järjestäytyneitä ja nousseet palkat ovat kohottaneet hintoja. Vaikkei CampStation ole käynyt paikan päällä, se on Britanniassa toimivan yhteyshenkilön avulla ryhmäpuheluihin keskustellut valmistajan kanssa tuotanto-oloista. CampStation kertoi myös sulkeneensa pois halvimmat pakistanilaiset sekä kiinalaiset ja intialaiset valmistajat, muttei sanonut miksi. Teltan PVC-laminoidun lattian valmistus siirrettiin Kiinasta Etelä-Koreaan, vaikka korealainen tuote on huomattavasti kalliimpi.

Finn-Savotta

Toinen teltantoimittaja Finn-Savotta valmistaa kaikki Savotan siviiliteltat sekä SPR:lle tehdyt sairaalatelat sekä talvi- ja kesäteltat omassa tehtaassaan Karstulassa. Puolustusvoimat on myöntänyt Savotalle ISO 9001–2000H laatusertifikaatin, joka pitää yrityksen mukaan sisällään myös eettiset ja ympäristöasioihin liittyvät kysymykset. Alihankkijoiden työolojen valvonnasta kysyttäessä Finn-Savotta vastasi,

että se käyttää pääasiassa vain Ökö-Tex -sertifioituja kankaita. Finn-Savotan mukaan asiakkaat ja loppukuluttajat ovat nykyään hyvin kiinnostuneita valmistuspaikasta.

Innoflame

Innoflamen myymät verkkokauppatuotteet valmistetaan useissa eri maissa alihankkijoiden toimesta. Innoflame kertoi kuitenkin suosivansa kotimaisuutta. Tärkeimpiä valmistusmaita ovat Suomi, Ruotsi, Kiina ja Turkki. Innoflamen mukaan sillä on käytössä eettiset liiketapaperiaatteet (code of conduct) ja ISO 9001 ja 14001 -sertifikaatit. Tavarantoimittajat sitoutuvat noudattamaan toimintatapoja toimitussopimuksessa. Innoflame kertoi tekevänsä tarkastuksia itse sekä ulkopuolisen konsultin välityksellä. Yritys kontrolloi entistä tarkemmin työaikoja, palkkoja ja ammattiyhdistysoikeuksia, muttei ole havainnut näihin liittyviä ongelmia. Myös Innoflamen mukaan asiakkaat kyselevät valmistusoloista entistä enemmän.

Staples

Staplesin toimistotarvikkeiden valmistusmaita ovat muun muassa Japani, Saksa, Ranska, Suomi, Viro, Puola ja Kiina. Staples Finland on osa maailman suurinta toimistotarviketoimittajaa Staplesia. Staplesilla ei ole omia tehtaita. Staples kertoi vaativansa tavarantoimittajiltaan sitoutumista inhimillisiin työoloihin. Se oli ainoa yrityksistä, joka toimitti Finnwatchille toimittajasopimukseen liitettävät eettiset ohjeistonsa (supplier code of conduct). Ne sisälsivät vaatimuksia esimerkiksi ay-oikeuksista, lainmukaisen minimipalkan maksamisesta ja enintään 60 tunnin työviikosta. Staplesin mukaan asiakkaat kysyvät silloin tällöin miten vastuullisuusasiat on huomioitu.

Alpinter

Belgialainen Alpinter ei vastannut Finnwatchin lähettämään kyselyyn.

4. Yhteenveto

Tutkittujen järjestöjen koko ja toimintaperiaatteet erosivat toisistaan paljon. Niiden vuosibudjetit vaihtelivat muutamasta miljoonasta eurosta Suomen Punaisen Ristin 130 miljoonaan euroon. Lisäksi järjestöjen valtionapuosuudet vaihtelivat. Siinä missä usean kehitysjärjestön valtionapu kattoi 80 prosenttia budjetista, Amnesty ja ammattiliitot eivät ottaneet vastaan valtiontukea. Myös hankintamäärät vaihtelivat. Ylivoimaisesti eniten materiaalihankintoja – yhteensä 5,5 miljoonalla eurolla – tutkituista järjestöistä teki Suomen Punainen Risti. Vähiten hankintoja teki Vammaisjärjestöjen kehitysyhteistyöyhdistys Fidida. Se osti tavaroita vain muutamalla tuhannella eurolla.

Kaikki vastanneet järjestöt mainitsivat hankivansa paperi- ja painotuotteita, toimistotarvikkeita ja -kalusteita, kokoustarjoiluihin liittyviä peruselintarvikkeita sekä toimistoelektroniikkaa. Pienten järjestöjen kohdalla nämä tuoteryhmät muodostivat suurimman osan materiaalihankinnoista. Kahden suurimman järjestön, Kirkon Ulkomaanavun ja SPR:n, hankinnoista suuri osa oli humanitaarisissa avustuseraatioissa tarvittavia tuotteita. Muita järjestöjen suuria hankintakohteita olivat autot hankemaissa, erilaiset painotuotteet sekä varainhankintatuotteet.

Suurin osa vastanneista järjestöistä kertoi ostomäärät ja -arvot sekä toimittajaryitykset avoimesti. Nämä tiedot olivat liikesalaisuuksia vain Plan Suomelle verkkokauppatuotteiden osalta. Osa järjestöistä ei osannut kertoa vuoden 2010 suurimpia materiaalihankintoja, niiden hankintasummia tai toimittajaryityksiä henkilövaihdosten tai kirjanpidollisten syiden takia. Finnwatch lähetti eettisyyttä koskevan kyselyn myös viidelle vastauksissa esiin nousseelle toimittajaryitykselle, joista neljä vastasi kyselyyn. Kaikki vastanneet yritykset olivat selvittäneet tuotteidensa valmistuksen eettisyyttä ja työoloja, mutta vain yksi niistä oli tehnyt itse tarkastuksia tehtaissa.

SPR ja Kirkon Ulkomaanapu pyrkivät selvittämään omien sanojensa mukaan mahdollisimman tarkasti, missä maissa ja tehtaissa

niiden ostamat tuotteet valmistetaan erityisesti humanitaarisen avun hankinnoissa. Myös Amnesty, Pelastakaa Lapset, Plan Suomi ja Solidaarisuus kertoivat pyrkivänsä selvittämään tarkasti erityisesti varanhankintatuotteiden valmistusmaat ja -tehtaat. SASK kertoi edellyttävänsä tarkkaa tietoa valmistuspaikasta ja työoloista kampanjatuotteiden osalta. Myös useimmat ammattiliitot kertoivat olevansa tarkkoja hankintojensa eettisyyden ja alkuperän suhteen.

Kaikki vastanneet järjestöt pyrkivät asettamaan ostoilleen ainakin jonkinlaisia eettisiä ja ympäristövaatimuksia. Lähes kaikki kertoivat suosivansa Reilun kaupan elintarvikkeita. Kirkon Ulkomaanapu kertoi kiinnittävänsä huomioita materiaalihankintojen eettisyyteen niin ihmisoikeuksien, työelämän oikeuksien kuin ympäristönäkökohtienkin osalta. SPR, Pelastakaa Lapset ja Plan Suomi mainitsivat lapsityövoiman kiellon. Amnestylla oli kattavat vaatimukset vaatehankintojen vastuullisuudesta. SASK mainitsi hankintakriteereinään ILO:n sopimukset. , Kepa ja WWF Suomi olivat laatimassa tai päivittämässä kirjallista hankintaohjeistusta. Myös Kirkon Ulkomaanavulta, SPR:ltä, Lähetysseuralta ja Pelastakaa Lapsilta löytyi erillinen hankintaohjeistus. Ammattiliitot suosivat hankinnoissaan muita useammin kotimaisia tuotteita.

Tutkitut kehitys-, ay- ja ympäristöjärjestöt olivat tietoisia ja kiinnittivät huomiota ostojensa eettisyyteen enemmän kuin useat julkiset hankkijat. Ne kaikki asettivat ostoilleen ainakin jonkinlaisia eettisyyskriteerejä, joista yleisimmät olivat Reilun kaupan merkki elintarvikkeissa ja ympäristömerkityt paperi- ja painotuotteet. Tosin vain SASK mainitsi suoranaisesti asettavansa kriteereiksi ILO:n sopimukset. Ulkomaanapu ja SPR mainitsivat myös työoloihin liittyvät ehdot, mutta eivät kertoneet missä muodossa ne esitettiin toimittajille. Useat järjestöt kävivät tavarantoinnajiensa kanssa keskusteluja työoloista ja eettisyyteen liittyvistä kysymyksistä. Jotkut niistä toimivat myös itse ”tuottajina” omien hankkeidensa Suomessa myytävälle käsityötuotteille.

Kaikki vastanneet järjestöt kokivat, että ne voivat ainakin jossain määrin vaikuttaa ostoiltaan ja asiantuntemuksellaan yrityksiin sekä hankkimiansa tuotteiden tuotanto-oloihin. Myönteisimmin asian näkivät Plan Suomi, Pelastakaa Lapset, Lähetysseura, Solidaarisuus, World Vision, Kepa, Luonnonsuojeluliitto, Pro, JHL ja PAM. Plan Suomi, World Vision ja Pro korostivat tärkeänä vaikutuskeinona yritysten kanssa keskustelua sekä näiden toimintatapojen tiedustelua. World Vision uskoi pienenkin asian olevan kohti muutosta. Plan Suomen mukaan merkittävä vaikuttamiskanava on myös ostotkehitysmaiden heikoimmassa asemassa olevia työllistävilä pienpajoilta.

Jossain määrin omilla valinnoillaan ja asiantuntemuksellaan tuotanto-oloihin uskoivat vaikuttavansa Kirkon Ulkomaanapu, SASK, Amnesty, Fidida ja SAK. Niiden mukaan hankintojen volyymit tai hankinta-arvot ovat aika pieniä. Esimerkiksi SAK koki omien vaikutusmahdollisuuksien liittyvän enemmän asiantuntemukseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen kuin suhteellisen vähäisiin ostoihinsa. SAK ja Amnesty katsoivat vaikuttavansa myös omalla esimerkillään. Esimerkiksi Amnesty toimii omien sanojensa mukaan suunnanäyttäjänä ja levittää tietoa eettisestä kuluttamisesta myös tukijoilleen.

Kirkon Ulkomaanapu, SASK, Solidaarisuus, Amnesty ja JHL nostivat esiin yhteistyön tärkeyden. Ulkomaanapu ja SASK olivat sitä mieltä, että yhdessä muiden järjestöjen kanssa ja omalla asiantuntemuksellaan ne pystyisivät luomaan painetta eettisempään suuntaan ja vaikuttamaan merkittävästi tuotanto-oloihin. Solidaarisuus ja JHL näkivät yhteistyönsä Reilun kaupan edistämisyhdistyksen ja muiden eettisen kaupan toimijoiden kanssa tärkeänä. JHL korosti vaikuttamistaan myös Reilu kunta- sekä Reilu peli, samat säännöt -kampanjoissa. Lisäksi se oli järjestänyt useita jäsen- ja koulutustilaisuuksia tuotanto-olojen eettisyydestä. Amnestyn mukaan eettiset ostot vievät kuitenkin paljon aikaa pieneltä järjestöltä ja valitettavan usein yritykset eivät tiedä riittävästi myymästään tuotteesta.

5. Suositukset

Järjestöille

Järjestöjen esimerkki niiden jäsenille, yrityksille, päättäjille ja laajemmalle yleisölle on merkittävä. Eettinen hankinta on myös tärkeä osa järjestöjen brändi- ja imagotyötä. Osa järjestöjen hankinnoista on niin merkittäviä, että niillä voidaan katsoa myös olevan markkinoita muokkaava vaikutus.

Kaikkien järjestöjen tulisi laatia omat hankintoja koskevat kirjalliset ohjeistukset, joissa on huomioitu hankintojen ekologisuus ja sosiaalinen kestävyys. Ohjeistuksen laatimista helpottamaan SASK tulee julkistamaan järjestöjen hankintaoppaan vuoden 2012 keväällä.

Yrityksille

Yhä useammat hankintoja tekevät järjestöt ovat kiinnostuneita hankintojensa alkupe-
räästä. Yritysten tulisi olla paremmin perillä ali-
hankintaketjuistaan ja tarjota niihin liittyvää
tietoa aktiivisesti ostajille. Esimerkiksi varain-
hankintatuotteita tai liikelahjoja ostavat toimi-
jat eivät enää keskity vain hintaan vaan myös
siihen vastuullisuusmielikuvaan, jonka tuote
välittää myyjästä tai antajasta.

Yritysten tulisi kehittää tuotevalikoimaansa
sellaiseen suuntaan, että niiden on mahdol-
lista seurata ja taata myymänsä tuotteen
vastuullisuus.

Päättäjille

Useat järjestöt tekevät hankintoja verova-
roilla. Julkisten hankintojen vastuullisuutta
edistettäessä on tulevaisuudessa luonnollista
asettaa eettisiä vaatimuksia myös järjestöjen
tekemille hankinnoille.

Liite 1: Kysymykset

1. Minkälaisia materiaalihankintoja järjestönne tyypillisesti tekee? Nimetkää tuotteet ja tuoteryhmät mahdollisimman tarkasti (esim. elintarvikkeet, paperi, toimis-toelektroniikka, järjestönne myymät varainhankinta- tms. tuotteet, humanitaarisen avun hankinnat kehitysmaissa).
2. Pystyttekö arvioimaan, kuinka suurella summalla järjestönne teki erilaisia materiaalihankintoja vuonna 2010? Mikäli järjestönne ei tilastoi hankintojen arvoa erikseen, voitte halutessanne kertoa myös suuntaa antavan arvion.
3. Mikäli mahdollista, yksilöikää raha-arvoltaan suurimmat hankintanne vuodelta 2010: mitä, kuinka suurella summalla, miltä yritysiltä?
4. Kuinka tarkasti pyritte selvittämään, missä maissa, missä tehtaissa ja missä oloissa hankkimanne tuotteet / tavarat on valmistettu? Tiedättekö, tuotetaanko hankkimianne tuotteita tai niiden raaka-aineita esimerkiksi kehitysmaissa?
5. Asetettako te ostoillenne eettisiä, sosiaalisia ja/tai ympäristöön liittyviä vaatimuksia (esim. kansainvälisen työjärjestön ILO:n työnormit)? Jos kyllä, kuvaillaa vaatimuksianne mahdollisimman tarkasti. Onko vaatimuksista laadittu kirjallista ohjeistusta?
6. Jos järjestönne asettaa ostoilleen eettisiä vaatimuksia, kuvaillaa mahdollisimman tarkasti, miten niiden noudattaminen pyritään varmistamaan? Suositteko hankinnoissanne esim. ulkopuolisessa valvonnassa olevia vastuullisuussertifiointeja (esim. Reilun kaupan merkki)?
7. Uskotteko, että järjestönne voi omilla ostoillaan ja/tai asiantuntemuksellaan vaikuttaa yrityksiin ja hankkimienne tuotteiden tuotanto-oloihin?

Liite 2: Tietoja tutkituista järjestöistä

1. Fida International

Fida International on vuonna 1927 perustettu Suomen helluntaiseurakuntien lähetys- ja kehitysyhteistyöjärjestö. Fida toteuttaa lähes 40 maata käsittävää kehitysyhteistyöohjelmaa ulkoministeriön kumppanuussopimuksen puitteissa. Järjestö omistaa muun muassa 30 myymälää kattavan kirpputoriketjun, Fida-lähetystorit, jonka tuotoilla tuetaan kehitysyhteistyötä. Fidalla on myös sopimus Euroopan komission humanitaarisen avun osaston ECHO:n kanssa. Fida tekee yhteistyötä kohdemaiden helluntaikirkkokuntien ja kansalaisjärjestöjen kanssa. Fidan rahoituksen merkittävimmät lähteet ovat jäsenseurakuntien tukimaksut, valtion kehitysyhteistyön määrärahat, Fida lähetystorien tuotot ja yksityiset lahjoitukset. Fidan kokonaistuotot olivat 19,4 miljoonaa euroa, ja se sai valtionapua kehitysyhteistyöhön 7,9 miljoonaa euroa.¹¹

2. Vammaisjärjestöjen kehitysyhteistyöyhdistys FIDIDA

Vammaisjärjestöjen kehitysyhteistyöyhdistys FIDIDA on kuuden suomalaisen vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö. Toiminnan lähtökohtana on vammaisten osallistuminen ja tasa-arvo. FIDIDA toimii yhteistyö-, koordinaatio- ja asiantuntijaelimenä vammaisalan kehitysyhteistyötä koskevissa kysymyksissä kotimaisilla ja kansainvälisillä foorumeilla sekä neuvoa, kouluttaa ja tiedottaa kehitysmaiden vammaisia koskevista asioista Suomessa. FIDIDasta tuli ulkoministeriön yhdestoista kumppanuusjärjestö vuonna 2010. Suomen valtion tuella, kansalaisjärjestöjen toteuttamana, oli vuonna 2010 käynnissä noin 45 vammaishanketta yli 25 maassa. Ulkoministeriön valtionapu Fididan vammaiskumppanuusohjelmalle on noin 3 miljoonaa euroa vuosille 2010 -2012.¹²

11 <http://www.fida.info/fida-info/tietoa-fidasta/>
<http://www.fida.info/fida-info/tietoa-fidasta/fida-pahkinankuoressa/>

12 <http://www.fidida.fi/>

3. Frikyrklig Samverkan

Suomen ruotsinkielinen vapaakirkkoneuvosto (Frikyrklig Samverkan) perustettiin vuonna 1936 (nimellä Finlands Svenska Frikyrkoråd). Frikyrklig Samverkan on suomenruotsalaisen vapaakirkkojen kattojärjestö ja yhteistyöelin, jonka tärkein tehtävä tällä hetkellä on koordinoita jäsenjärjestöjen kehitysyhteistyöhankkeita. Frikyrkan Hjälp är FS:n yhteinen kehitysapuelin ja alaosasto. Frikyrkan Hjälp koordinoi FS:n kehitysapuhankkeita ja järjestää katastrofiapua sekä jälleenrakennusta. Vuosina 2009 – 2011 sillä on kehitysyhteistyöhankkeita noin 20 maassa kolmessa maanosassa. Järjestöllä on useita terveys-, vammais- ja HIV-hankkeita.¹³ Järjestön kokonaisbudjetti vuonna 2010 oli 2 miljoonaa euroa, josta valtiontuen osuus oli 1,6 miljoonaa euroa.¹⁴

4. Kirkon Ulkomaanapu

Avustustyöhön käytettyjen varojen perusteella Kirkon Ulkomaanapu on Suomen suurin kehitysyhteistyöjärjestö ja toiseksi suurin katastrofiavun antaja. Kirkon Ulkomaanapu tekee työtä kymmenissä maissa Aasiassa, Afrikassa, Euroopassa, Latinalaisessa Amerikassa ja Lähi-idässä. Sen toiminta keskittyy peruselintehojen kuten ruokaturvan ja vesihuollon takaamiseen ja toimeentulomahdollisuuksien edistämiseen. Katastrofiavun ja jälleenrakennusohjelmien osuus järjestön koko avustustyöstä on noin 35 prosenttia.¹⁵ Kirkon Ulkomaanavun kokonaistulot vuonna 2010 olivat 31,5 miljoonaa euroa, josta avustustyöhön ja muuhun toimintaan käytettiin yhteensä 26,4 miljoonaa euroa. Valtion tuki oli noin 38 prosenttia.¹⁶ Ulkoministeriön tuki vuonna 2010 oli 7,1 miljoonaa euroa.¹⁷

5. Pelastakaa Lapset

Pelastakaa Lapset on kansalaisjärjestö, jonka visiona on maailma, jossa toteutuu jokaisen lapsen oikeus elämään, suojeluun, kehittämiseen ja osallistumiseen. Pelastakaa Lapset on osa kansainvälistä Save the Children -liikettä, joka toimii yli sadassa maassa. Suomen Pelastakaa Lapset ry perustettiin vuonna 1922. Pelastakaa Lapset on lastensuojelutyön ammattilainen ja vaikuttaja yhteiskunnassa. Järjestö tukee erityisesti vaikeissa oloissa eläviä lapsia kotimaassa ja maailmalla. Sen tavoitteena on lisätä lasten hyvinvoinnin edellytyksiä ja mahdollisuuksia kohti parempaa aikuisuutta.¹⁸ Pelastakaa Lasten budjetti vuonna 2010 oli reilut 19 miljoonaa euroa, josta ulkoministeriön tuki oli noin 4 miljoonaa euroa.¹⁹

6. Plan Suomi Säätiö

Plan Suomi parantaa kehitysmaiden lasten elämänlaatua ja tekee kehitysyhteistyötä 16 maassa. Plan Suomi on myös Suomen suurin kummijärjestö, osa kansainvälistä Plania ja ulkoministeriön kumppanuusjärjestö. Plan Suomen rahoitus koostuu kummirahoituksesta, yritysyrityksestä ja yksityisten henkilöiden lahjoituksista sekä institutionaalista rahoituksesta. Plan käyttää 80 prosenttia tuotoistaan kehitysyhteistyöohjelmien toteuttamiseen sekä kummien ja kummilasten väliseen yhteydenpitoon. Vuonna 2010 Plan Suomen tuotot olivat 15 miljoonaa euroa, josta runsaat puolet tuli PlanKummeilta ja neljäkymmentä prosenttia institutionaalista rahoituksesta kuten ulkoministeriöltä. Tuotoista 6,2 miljoonaa euroa oli ulkoasiainministeriön rahoitusta, 0,5 miljoonaa EU-rahoitusta, 7,8 miljoonaa kummirahoitusta ja 0,5 miljoonaa euroa muita yksityis- ja yrityslahjoituksia.²⁰

13 http://www.frikyrkligsamverkan.fi/fs_0912/index.php?option=com_content&view=article&id=12&Itemid=30&lang=en

14 http://frikyrkligsamverkan.fi/fs_0912/images/stories/AllmannaDokument/Arsplaner/Frikyrklig_Samverkan_dispositionsplan_2009-2011.pdf

15 <http://www.kua.fi/fi/tyomme/?id=5>

16 http://www.kua.fi/fi/kirkon_ulkomaanapu/talous/?id=27

17 Kansalaisjärjestöhankkeet 2010, Ulkoasiainministeriö, s. 44

18 <http://www.pelastakaalapset.fi/jarjesto/vuosikatsaus/>

19 Hanna Markkula-Kivisilta, sähköposti 6.10.2011; Kansalaisjärjestöhankkeet 2010, Ulkoasiainministeriö, s. 58

20 <http://www.plan.fi/fi-FI/mita-plan-suomi-tekee/>; <http://www.plan.fi/fi-FI/rahoitus/>

7. Solidaarisuus

Solidaarisuus (viralliselta nimeltään Kansainvälinen solidaarisuussäätiö) on 1970 perustettu suomalainen kehitysyhteistyöjärjestö. Solidaarisuus tekee kehitysyhteistyötä kolmessa maassa: Nicaraguassa, Somaliassa ja Ugandassa. Lisäksi järjestö tekee lähialueyhteistyötä Venäjän Karjalassa. Sen työstä hyötyy noin 150 000 ihmistä. Solidaarisuus työskentelee yhteistyössä tunnettujen paikallisten järjestöjen kanssa vahvistaen paikallista kansalaisyhteiskuntaa. Solidaarisuuden kehitysyhteistyöhankkeiden suurin tukija on ulkoasiainministeriö, joka rahoittaa 85 prosenttia hankkeista. Lisäksi hankkeita rahoitetaan yksityisten ihmisten ja yritysten lahjoituksilla.²¹ Ulkoministeriön tuki vuonna 2010 oli 1,8 miljoonaa euroa.²²

8. Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus

Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASK on suomalaisen ammattiyhdistysliikkeen oma kehitysyhteistyö- ja solidaarisuusjärjestö. SASKiin kuuluvat keskusjärjestöistä SAK ja STTK, yhteensä 25 niiden valtakunnallista jäsenliittoa sekä neljä akavalaisista ammattiliittoa. SASKin jäsenjärjestöihin kuuluu yhteensä noin 1,3 miljoonaa suomalaista. SASK perustettiin syksyllä 1986. Vuonna 2011 SASKilla on meneillään yli 70 kehitysyhteistyöhanketta 25 valtiossa Aasiassa, Afrikassa, Latinalaisessa Amerikassa ja EU:n lähialueilla. SASK rahoittaa kehitysyhteistyöhankkeensa neljästä lähteestä: julkinen rahoitus, SASKin jäsenjärjestöt, kannatusjäsenet ja Ylen Hyvä -keräys. Suurin osa julkisesta hanketuesta tulee ulkoministeriöltä.²³ SASKin toiminnan kulut vuonna 2010 olivat 6,2 miljoonaa euroa. Valtioapua eli ulkoministeriön KEO:n kehitysyhteistyötukea SASK käytti yhteensä 4,9 miljoonaa euroa.²⁴

21 <http://www.solidaarisuus.fi/tyomme/>

22 Kansalaisjärjestöhankkeet 2010, Ulkoasiainministeriö, s. 74

23 <http://www.sask.fi/info/>

24 Jukka Pääkkönen, sähköposti 26.10.2011.

9. Suomen Lähetysseura

Suomen Lähetysseura on Suomen evankelisluterilaisen kirkon lähetysjärjestö, joka toimii evankeliumin levittämiseksi, köyhyyden poistamiseksi ja ihmisarvoisen elämän turvaamiseksi yhteistyössä paikallisten, lähinnä luterilaisten, kirkkojen ja järjestöjen kanssa lähes 30 maassa. Suomen Lähetysseura on yksi Suomen suurimmista kansalaisjärjestöistä, joka kanavoi valtion kehitysyhteistyövaroja kehitysmaihin. Se on tehnyt kehitysyhteistyötä jo 150 vuotta. Vuonna 2010 Lähetysseura sai ulkoasiainministeriöltä tukea 6,5 miljoonaa euroa. Viisitoista prosenttia hankkeiden rahoituksesta Lähetysseura kattaa itse (1,1 miljoonaa euroa 2010). Kehitysyhteistyöhön käytettiin varoja 7,6 miljoonaa euroa. Lähetysseuran katastrofityö tukee yhteistyökumppaneita humanitaarisissa kriiseissä. Noin 28 miljoonan euron vuosibudjetista 73 prosenttia käytettiin ulkomaiseen toimintaan, loput kotimaassa.²⁵

10. Suomen Punainen Risti

Suomen Punainen Risti toimii yli 90 000 jäsenen ja noin 45 000 vapaaehtoisen voimin. SPR on yksi Suomen suurimmista kansalaisjärjestöistä ja se perustettiin vuonna 1877. Järjestön antamalla katastrofiavulla tuetaan luonnononnettomuuksien ja konfliktien vuoksi hätään joutuneita ihmisiä. SPR:n kehitysyhteistyöllä parannetaan köyhimpien ihmisten terveyttä sekä heidän kykyään kohdata katastrofeja. SPR:n logistiikkakeskus Tampereella hoitaa avustustarvikkeiden hankinnan, varastoinnin ja kuljetukset sekä ylläpitää järjestön kansainvälistä auttamisvalmiutta. Keskuksessa työskentelee kymmenkunta henkilöä.²⁶ SPR:n toiminnan tuotot vuonna 2009 olivat 137 miljoonaa euroa ja kulut 140 miljoonaa euroa.²⁷ Ulkoministeriön tuki vuonna 2010 oli 6 miljoonaa euroa.²⁸

25 http://www.mission.fi/suomen_lahetykseura/

26 <http://www.redcross.fi/punainenristi/>

27 http://www.redcross.fi/punainenristi/aineistopankki/fi_FI/index/_files/84156007413321362/default/Vuosikertomus%202009%20090910.pdf

28 Kansalaisjärjestöhankkeet 2010, Ulkoasiainministeriö, s. 123

11. Suomen World Vision

Suomen World Vision on vuonna 1983 perustettu lasten elinoloja ja oikeuksia edistävä kristillishumanitaarinen kehitysyhteistyöjärjestö ja osa maailman suurinta kummilapsijärjestöä World Visionia. Järjestö tekee kehitysyhteistyötä Afrikassa, Aasiassa ja Latinalaisessa Amerikassa. Suomen World Visionin tuotot vuonna 2010 olivat yhteensä 9,5 miljoonaa euroa. Yli puolet toiminnan rahoituksesta saadaan kummeilta ja muilta yksityisiltä tukijoilta sekä yritysyrityskumppaneilta. Toisen puolen rahoittaa Suomen ulkoasiainministeriö, jonka kumppanuusjärjestö Suomen World Vision on. Tilikauden kokonaiskulut olivat 9,4 miljoonaa euroa, josta merkittävimmän osan muodosti kehitysyhteistyöohjelma. Kansainvälisen työn, vaikuttamistoiminnan ja kummipalvelun kulut olivat yhteensä noin 7,2 miljoonaa euroa eli 77 prosenttia kuluista.²⁹ Ulkoasiainministeriön tuki vuonna 2010 oli 4 miljoonaa euroa.³⁰

12. Amnesty International

Amnesty International on maailman suurin ihmisoikeusjärjestö, joka ei ota vastaan valtion rahoitusta. Amnesty Internationalin tavoitteena on maailma, jossa YK:n ihmisoikeusjulistuksessa lausutut oikeudet ja vapaudet toteutuvat kaikille ihmisille. Amnesty Internationalin Suomen osasto on yksi vanhimmista Amnesty Internationalin osastoista. Se perustettiin vuonna 1967. Amnesty Internationalin Suomen osasto on viime vuosina laajentunut nopeasti, ja sillä on tällä hetkellä noin 40 000 tukijaa. Amnesty Internationalin tekee vaikuttamistyötä sekä kansainvälisesti että kotimaassa. Suurin osa Amnesty Internationalin Suomen osaston varoista tulee varainhankinnan kautta: tuotot vuonna 2010 olivat 3,1 miljoonaa euroa (jäsenmaksut 1,3 milj. euroa, kuukausi- ja muut lahjoitukset 1,7 milj. euroa, tuotemyynti 81 000 euroa, muut tuotot 18 000 euroa). Tuotemyyntiä tehdään Amnesty Internationalin välityksellä.³¹

29 <http://www.worldvision.fi/suomen-world-vision>; <http://www.worldvision.fi/suomen-world-vision/toiminnan-rahoitus>

30 Kansalaisjärjestöhankkeet 2010, Ulkoasiainministeriö, s. 142

31 Amnesty Internationalin Suomen osaston toimintakertomus ja tilinpäätös 2010; <http://www.amnesty.fi/tietoa-meista/amnesty-suomen-osasto>

13. Kehitysyhteistyön palvelukeskus Kepa

Kehitysyhteistyön palvelukeskus Kepa on järjestöjen yhteistyö-, vaikuttamis- ja palvelujärjestö. Kepa on Suomen johtava kehityspolitiikan järjestöasiantuntija. Sen toiminnan tavoitteena on vaikuttaa köyhyyttä synnyttäviin ja ylläpitäviin eli köyhdyttäviin rakenteisiin kuten epäoikeudenmukaiseen kauppapolitiikkaan. Lisäksi Kepa neuvoo ja kouluttaa suomalaisia järjestöjä ja niiden paikallisia kumppaneita kehitysmaissa. Kepan lähes 300 jäsenjärjestöä seuraavat kehityspolitiikkaa tai tekevät kehitysyhteistyötä. Kepa on perustettu vuonna 1985 ja sen budjetti vuonna 2010 oli noin 5,4 miljoonaa euroa. Järjestön toimintaa tuetaan ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyövaroista. Lisäksi Kepalla on omaa varainhankintaa.³² Ulkoasiainministeriön tuki vuonna 2010 oli 5,3 miljoonaa euroa.³³

14. Suomen luonnonsuojeluliitto

Suomen luonnonsuojeluliitto on Suomen suurin luonnon etujärjestö yli 30 000 jäsenen voimin. Se toimii luonnon ja kansalaisten edunvalvojana luonnon- ja ympäristönsuojeluasioissa sekä lausunnonantajana lainsäädäntö- ja muissa hankkeissa. Liiton toiminta on puolueista ja muista eturyhmistä riippumaton. Sen 15 alueellista luonnonsuojelupiiriä ja yli 180 paikallisyhdistystä tekevät ruohonjuuritason luonnonsuojelutyötä. Suomen luonnonsuojeluliiton toiminta rahoitetaan pääosin jäsenmaksuilla, valtionavulla, yritysyrityksillä ja Suomen Luonto -lehden tuotoilla. Vuonna 2010 tulot ja menot olivat noin 4 miljoonaa euroa. Valtionapu muodostaa noin viidenneksen liiton tuloista. Yleistä valtionapua liitto saa ympäristöministeriöltä (400 000 euroa v. 2010) ja hanketukea ulko- ja ympäristöministeriöltä (166 000 euroa v. 2010).³⁴

32 <http://www.kepa.fi/mika-kepa>

33 Kansalaisjärjestöhankkeet 2010, Ulkoasiainministeriö, s. 252

34 <http://www.sll.fi/tietoa-sll>; <http://www.sll.fi/tietoa-sll/varainhankinta>; Pekka Kassila, sähköposti 7.11.2011

15. WWF Suomi

WWF Suomi on itsenäinen osa sadassa maassa toimivaa kansainvälistä WWF-verkosta. WWF Suomi perustettiin vuonna 1972. :n tavoitteina ovat luonnon monimuotoisuuden suojeleminen ja ihmiskunnan ekologisen jalanjäljen pienentäminen. Kansalliset toimistot keräävät itse varat työhönsä ja rahoittavat lisäksi kansainvälisen WWF-verkoston työtä esimerkiksi kehitysmaissa. ihmisten lahjoitukset muodostavat WWF:n toiminnan perustan. Lahjoitukset kattoivat 2,4 miljoonaa euroa eli 53 prosenttia WWF:n tuloista vuonna 2010. WWF:n verkkokaupan tuotemyynti on ulkoistettu Sanser / T. M. Palojoki Oy:lle. Lisäksi WWF saa varoja yrityksiltä, julkiselta sektorilta ja säätiöiltä. WWF Suomen tuonna 2010 olivat 4,6 miljoonaa euroa (osuus 27 prosenttia) ja menot olivat 4,4 miljoonaa euroa. WWF Suomi sai j86 prosenttia ulkoministeriöltä. Suurin osa menoista (1,3 milj. euroa) käytettiin kehitysyhteistyöhön.³⁵

16. Väestöliitto

Väestöliitto on asiantuntijajärjestö, joka edistää perheiden, nuorten ja koko väestön hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta sekä onnellista ja tasapainoista elämää. Väestöliiton toiminnalla on myös kansainvälinen ulottuvuus. Toiminta painottuu nuorten ja perheiden hyvinvoinnin lisäämiseen, suomalaisen yhteiskunnan monikulttuurisuuden vahvistamiseen sekä seksuaaliterveyden edistämiseen. Väestöliitto on perustettu vuonna 1941. Väestöliitto-konserniin kuuluu Väestöliitto ry:n lisäksi kolme yhtiötä. Tutkimus- ja kehitystyössä sekä palveluissa ja muissa toiminnoissa työskentelee yhteensä 100 henkilöä. Väestöliiton vuosibudjetti 2010 oli noin 5,2 miljoonaa euroa. Budjetin tuotot koostuivat avustuksista, varainhankinnasta sekä yritysyhteistyöstä. Henkilöstökulut muodostivat noin 70 prosenttia budjetin menoista. Väestöliiton tuotoista 44 prosenttia tuli RAY:ltä, 28 prosenttia omilta yhtiöiltä, 13 prosenttia valtiolta ja prosentti kunnilta.³⁶

35 <http://wwf.fi/jarjesto/tietoja/suomi/vuosikertomus/>
36 <http://www.vaestoliitto.fi/vaestoliitto/>; <http://www.vaestoliitto.fi/vaestoliitto/talous-ja-varainhankinta/>

17. Ammattiliitto Pro

Ammattiliitto Pro on suurin yksityisen sektorin toimihenkilöliitto ja Toimihenkilökeskusjärjestö STTK:n suurin jäsenliitto. Pron tehtävä on valvoa jäsentensä etua työelämässä ja laajemmin yhteiskunnassa. Liitto vaikuttaa myös elinkeino- ja koulutuspolitiikkaan sekä työympäristöasioihin.

Pro on koulutettujen ammattilaisten liitto, ja se edustaa 130 000 palkansaajaa. Prolaiset työskentelevät muun muassa teknologiateollisuudessa, rakentamisessa ja siihen liittyvillä aloilla sekä metsäteollisuudessa, kemiateollisuudessa ja elintarviketeollisuudessa. Liitto neuvottelee valtakunnalliset, yleissitovat työehtosopimukset ja muun muassa määräykset vähimmäispalkoista. Konsernin nettovarallisuus oli 135 miljoonaa euroa ja se työllistää 178 henkilöä (tammikuu 2011).³⁷

18. Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL on SAK:lainen ammattiliitto. JHL on ammattiliitto, jonka jäsenet työskentelevät valtion, kuntien, kuntayhtymien, seurakuntien, niiden liikelaitosten tai yhtiöiden, yleishyödyllisten yhteisöjen, julkiselle sektorille palveluja tuottavien yritysten tai yhteisöjen palveluksessa ja vastaavilla toimialoilla. Hyvinvointipalveluja tuottavia jäseniä sillä on 225 000. JHL:llä on noin 650 yhdistystä, aluetoimistot 14 paikkakunnalla ja 230 työntekijää.³⁸

19. Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ on työmarkkinajärjestö, joka hoitaa opetusalan edunvalvontaa varhaiskasvatuksesta aikuiskoulutukseen. OAJ:hin kuuluu lastentarhanopettajia, opettajia, koulujen ja oppilaitosten johtajia ja rehtoreita, opetus- ja sivistystoimen johtajia ja asiantuntijoita sekä yliopistojen lehtoreita. OAJ:n jäsenmäärä vuonna 2010 oli noin 120 000. OAJ on Akavan jäsenmäärältään

37 <http://www.proliitto.fi/fi/tama-on-pro/pron-tarina.html>

38 http://www.jhl.fi/portal/fi/tama_on_jhl/; http://www.jhl.fi/portal/fi/tama_on_jhl/jhl_lukuina/

suurin jäsenjärjestö. OAJ toimii myös opetus- ja kasvatustalouden kehittämiseksi.³⁹

20. Palvelualojen ammattiliitto PAM

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry on yksityisillä palvelualoilla työskentelevien ammattiliitto.

PAMIin kuuluu runsaat 220 000 jäsentä, joista naisia on 80 prosenttia. Suurin osa PAMin jäsenistä työskentelee vähittäiskaupassa, majoitus- ja ravitsemisalalla, kiinteistöpalveluissa sekä vartiointialalla. toiminnalliset kulut vuonna 2010 olivat 24,4 miljoonaa euroa, josta henkilöstökulujen osuus oli 10,5 miljoonaa euroa.⁴⁰

21. Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK on yli miljoonan suomalaisen ja 21 ammattiliiton keskusjärjestö. Se on Suomen suurin etujärjestö, mutta samalla myös kansalaisjärjestö, joka tarjoaa palkansaajille vaikutusväylän työelämään ja yhteiskuntaan. Teollisuudessa SAK:laisista työskentelee vajaa puolet, yksityisillä palvelualoilla noin kolmannes ja julkisella sektorilla neljännes.⁴¹ SAK:n budjetti vuonna 2010 oli 15,1 miljoonaa euroa. SAK ei saa valtionapua.⁴²

39 http://www.oaj.fi/portal/page?_pageid=515,440781&_dad=portal&_schema=PORTAL

40 Palvelualojen Ammattiliitto PAM ry:n Toimintaker-
tomus ja tilinpäätös 2010

41 <http://www.sak.fi/suomi/tietoasaksta.jsp?location1=5&sl2=1&lang=fi>

42 Pekka Ristelä, sähköposti 12.10.2011.

Lähteet

(sähköpostihaastattelut välillä kesä–marraskuu 2011)

Järjestöt

Kirkon Ulkomaanapu: Sari Ignatius, talousjohtaja

Pelastakaa Lapset: Hanna Markkula-Kivisilta, pääsihteeri

Plan Suomi Säätiö: Olli Jahnssoon, talousjohtaja

Solidaarisuus: Jemina Talja, varainhankintapäällikkö

Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus: Jukka Pääkkönen, viestintäpäällikkö

Suomen Lähetysseura: Raija Hirsimäki-Grönroos, controller

Suomen Punainen Risti: Kirsi Pohjola, Procurement Coordinator

Suomen World Vision: Carita Ylikippari, toimistokoordinaattori

Amnesty International: Sonja Vartiala, varainhankintavastaava; Eveliina Lindell, toimisto- ja henkilöstösihteeri; Nora Huhta, varainhankintapäällikkö

Vammaisjärjestöjen kehitysyhteistyöyhdistys Fidida: Anja Malm, ohjelmajohtaja

Kehitysyhteistyön palvelukeskus Kepa: Sarianne Palmula, taloussuunnittelija

Suomen luonnonsuojeluliitto: Pekka Kassila, talouspäällikkö

WWF Suomi: Pilvi Pulma, markkinointiasistentti

Ammattiliitto Pro: Tiina Kiuru, koulutus- ja materiaalipäällikkö

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL: Eveliina Petälä, kansainvälinen toimitsija

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ: Tarja Itkonen, taloussihteeri

Palvelualojen ammattiliitto PAM: Sara Putaansuu, assistentti

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK: Pekka Ristelä, kansainvälisten asioiden asiantuntija

Toimittajarytykset

CampStation (edustaja ei halunnut nimeään julki)

Finn-Savotta Oy: Jari Virtanen, marketing manager

Innoflame Oy: Sami Savela, toimitusjohtaja

Staples Finland Oy: Anna Liisa Anttonen, hankintapäällikkö

Finnwatch ry.
Kotkankatu 9, 3.krs,
00510 Helsinki
info@finnwatch.org
www.finnwatch.org